

Печатка для уповноваженої особи: яка вона та коли потрібна?

У цій статті коротко по суті визначимось, чи застосовується «звичайна» печатка в публічних закупівлях; чи має уповноважена особа отримувати електронну печатку для використання в закупівельній діяльності; в якому випадку електронна печатка може знадобитись уповноваженій особі та чи можна встановити вимогу щодо підпису тендерної пропозиції / пропозиції не тільки КЕП / УЕП, а й шляхом накладення електронної печатки.

Нормативна база

Печатка є атрибутом, що використовується суб'єктами господарювання, юридичними особами та фізичними особами — підприємцями. Відповідно до статті 58¹ Господарського кодексу України (далі — ГКУ) суб'єкт господарювання має право використовувати у своїй діяльності печатки. Використання суб'єктом господарювання печатки **не є обов'язковим**. Наявність або відсутність відбитка печатки суб'єкта господарювання на документі не створює юридичних наслідків.

Закон України «Про електронні довірчі послуги» (далі — Закон про електронні послуги) на рівні з електронним підписом регулює порядок формування і статус кваліфікованої та удосконаленої печатки. Відповідно до Закону про електронні послуги **електронна печатка** — це електронні дані, які додаються створювачем електронної печатки до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються для визначення походження та перевірки цілісності пов'язаних електронних даних.

Які електронний підпис, електронна печатка може бути удосконаленою, що не потребує спеціальних технічних засобів або кваліфікованою, тобто передбачає використання спеціальних програмно-апаратних засобів, що забезпечують захист записаних на них даних від несанкціонованого доступу.

Кваліфікована електронна печатка має презумпцію цілісності електронних даних і достовірності походження електронних даних, з якими вона пов'язана (частина 5 статті 18 Закону про електронні послуги).

Пунктом 40 статті 1 Закону про електронні послуги визначено, що створювачем електронної печатки є юридична особа, яка створює електронну печатку. Отже, електронна печатка, як і електронний підпис, накладається на електронні дані та ідентифікує суб'єкта — юридичну особу, якою така печатка створена.

Звертаємо увагу: використання печатки, як фізичного предмета при формуванні паперових документів суб'єкта господарювання, так і його електронного аналогу при роботі з електронними документами, у тому числі договорами, бухгалтерськими документами тощо, за загальним правилом є правом, а не обов'язком.

Чи має уповноважена особа отримувати електронну печатку

Що стосується діяльності уповноважених осіб та використання ними електронних печаток, Закон України «Про публічні закупівлі» та інші законодавчі акти у сфері закупівель не визначають обов'язку для уповноваженої особи скріплювати свої «паперові» рішення (протоколи) печатками на фізичних носіях, а отже, не передбачено і обов'язку проставляння електронної печатки на рішення (протоколи) уповноваженої особи, що сформовані у вигляді електронних документів.

Так само чинне законодавство, в тому числі [наказ Мінекономіки від 11.06.2020 № 1082](#) «Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі» (далі – Порядок 1082), встановлює обов'язок для замовника / ЦЗО / учасника / постачальника / органу оскарження / органів державного фінансового контролю накладання лише електронного підпису (кваліфікованого) в електронній системі закупівель на внесену в електронні поля інформацію.

Отже, для повноцінної роботи уповноваженій особі електронна печатка не потрібна, хоча і заборони використання не встановлено, отже за наявності відповідних внутрішніх документів замовника така печатка може використовуватись уповноваженою особою.

В якому випадку електронна печатка може знадобитись уповноваженій особі та замовнику

Прогресивним способом обміну документами між контрагентами на разі є перехід на електронний документообіг, зокрема підписання договорів у вигляді електронних документів, а також оформлення та підписання бухгалтерських та інших юридично значимих документів у електронній формі.

Про зручний механізм роботи з електронними документами читайте у статті [«Покроковий алгоритм підписання електронних документів в М.Е.Doc»](#) на порталі RADNUK.COM.UA.

Замовник може прийняти рішення підписувати, зокрема, договори про закупівлю, що укладаються за результатами проведених процедур, у вигляді електронних документів, і у випадку використання печатки замовником як фізичного носія має можливість скріплювати електронний договір про закупівлю як кваліфікованим / удосконаленим підписом, так і відповідною електронною печаткою.

Уповноважена особа може бути наділена правом укладати від імені замовника договори про закупівлю. Таке право має бути надано у вигляді довіреності уповноваженій особі із зазначенням переліку наданих повноважень.

Наголошуємо: електронна печатка може знадобитись уповноваженій особі так само, як і

іншому підписанту договору про закупівлю (керівнику замовника або іншому працівнику, що здійснює свої повноваження згідно з довіреністю), саме для укладання договору про закупівлю або ж іншого господарського договору в електронному вигляді (прямого договору).

Варто зазначити: замовник може мати не одну печатку. Відповідно до розділу 3 Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5, в установах дозволяється також застосовувати печатки структурних підрозділів (служби діловодства, бухгалтерії, кадрової служби тощо), печатки для окремих категорій документів (для копій, перепусток, конвертів тощо), а також металеві печатки — для опечатування приміщень, шаф, сейфів.

Отже, замовник може передбачити окрему електронну печатку, наприклад «для договорів про закупівлю» або «для господарських договорів» тощо, та встановити перелік випадків, в яких така електронна печатка буде використовуватись (для підписання договорів про закупівлю чи інших господарських договорів у вигляді електронних документів) та відповідальну особу підписанта, яка буде користуватись такою печаткою.

Електронна печатка (кваліфікована або удосконалена) видається Акредитованими центрами сертифікації ключів, у тому числі безкоштовно — органами Державної фіскальної служби України, в тому ж порядку, що і кваліфікований / удосконалений електронний підпис.

До нагоди на порталі RADNUK.COM.UA читайте [«Тижневий БУМ. Безкоштовний КЕП»](#).

Електронна печатка у відкритих торгах

Застосування електронної печатки неприйнятне в сфері публічних закупівель, але замовник може встановити таку вимогу в тендерній документації. Втім, **повторимось:** відповідно до частини 1 статті 58¹ ГКУ використовувати печатку суб'єкту господарювання у своїй діяльності необов'язково. Наявність або відсутність відбитка печатки на документі не створює юридичних наслідків (частина 3 статті 58¹ ГКУ).

Проте уповноваженій особі слід урахувувати нюанси, які можуть виникнути у зв'язку із застосуванням електронної печатки в документах, що видані учаснику та надаються ним у складі тендерної пропозиції.

Встановлення вимог щодо підписання тендерної пропозиції електронною печаткою

Електронний підпис може накладатись учасником на:

електронні дані, що вносяться в електронну систему при поданні тендерної

пропозиції (відповідно до пункту 3 Порядку 1082);

окремі документи тендерної пропозиції (документи учасника складені як електронні, електронні банківські гарантії, копії документів) та на тендерну пропозицію в цілому.

Чи може електронна печатка замінити електронний підпис? Орган оскарження неодноразово звертав увагу на те, що електронна печатка не може замінювати собою електронний підпис учасників в рішеннях Органу оскарження від 08.12.2020 № [22660-р/пк-пз](#); від 25.08.2020 № [16019-р/пк-пз](#); від 16.09.2020 № [17439-р/пк-пз](#), від 04.11.2021 № [25008-р/пк-пз](#) та багатьох інших, так само як і Державна аудиторська служба України зокрема по закупівлям [UA-2021-09-02-006567-a](#), [UA-2021-10-12-013279-b](#), [UA-2021-07-27-011352-b](#), [UA-2020-12-18-015820-c](#) визначає порушенням дії замовника щодо не відхилення тендерної пропозиції учасників які при поданні тендерної пропозиції накладали лише електронну печатку замість електронного підпису.

Крім іншого технічна реалізація функціоналу деяких майданчиків електронної системи закупівель мають функціонал, який блокує підписання учасниками електронною печаткою тендерної пропозиції при її поданні та допускає підписання лише електронним підписом.

Чи може замовник вимагати проставлення електронної печатки разом з електронним підписом на електронних документах?

Щодо доцільності / необхідності встановлювати в тендерній документації вимоги додаткового накладання електронної печатки на окремі документи тендерної пропозиції нагадаємо, що

електронний підпис це електронні дані, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис;

електронна печатка це електронні дані, які додаються створювачем електронної печатки до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються для визначення походження та перевірки цілісності пов'язаних електронних даних.

Отже, як електронний підпис так і печатка це набір електронних даних. Порівняння переліку даних, які відображаються при перевірці накладеного електронного підпису та електронної печатки розглянемо у наведеній нижче таблиці.

Таблиця

Електронний підпис	Електронна печатка
<h2 data-bbox="140 286 539 421">Перевірити підпис</h2> <p data-bbox="172 461 295 483">Підписувачі</p> <p data-bbox="172 517 263 539">Підписувач</p> <p data-bbox="172 539 499 562">[ ] Сергій Володимирович</p> <p data-bbox="172 566 215 589">П.І.Б.</p> <p data-bbox="172 589 499 611">[ ] Сергій Володимирович</p> <p data-bbox="172 616 247 638">РНОКПП</p> <p data-bbox="172 638 319 660">[ ]</p> <p data-bbox="172 665 657 701">Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача)</p> <p data-bbox="172 701 343 723">15:01:23 21.01.2022</p> <p data-bbox="172 728 327 750">Сертифікат виданий</p> <p data-bbox="172 750 347 772">КНЕДП - ІДД ДПС</p> <p data-bbox="172 777 295 799">Серійний номер</p> <p data-bbox="172 799 651 822">58E2D9E7F900307B04000000815A00004A9D9A00</p> <p data-bbox="172 826 383 848">Тип носія особистого ключа</p> <p data-bbox="172 848 686 871">Захищений (ЗНКІ смарт-карта чи е.ключ Автор 338)</p> <p data-bbox="172 875 478 898">Серійний номер носія особистого ключа</p> <p data-bbox="172 898 311 920">Не визначено</p> <p data-bbox="172 925 311 947">Алгоритм підпису</p> <p data-bbox="172 947 279 969">ДСТУ-4145</p> <p data-bbox="172 974 263 996">Тип підпису</p> <p data-bbox="172 996 335 1019">Кваліфікований</p> <p data-bbox="172 1023 295 1046">Тип контейнера</p> <p data-bbox="172 1046 686 1068">Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)</p> <p data-bbox="172 1072 295 1095">Формат підпису</p> <p data-bbox="172 1099 667 1122">3 повними даними для перевірки (CAAdES-X Long)</p> <p data-bbox="172 1126 263 1149">Сертифікат</p> <p data-bbox="172 1149 335 1171">Кваліфікований</p>	<h2 data-bbox="817 286 1216 421">Перевірити підпис</h2> <p data-bbox="849 427 971 450">Підписувачі</p> <p data-bbox="849 481 1003 504">Електронна печатка</p> <p data-bbox="849 504 1273 526">ФОП [ ] СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ</p> <p data-bbox="849 530 893 553">П.І.Б.</p> <p data-bbox="849 553 1220 575">[ ] СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ</p> <p data-bbox="849 580 1021 602">Організація (установа)</p> <p data-bbox="849 607 1273 629">ФОП [ ] СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ</p> <p data-bbox="849 633 949 656">Код ЄДРПОУ</p> <p data-bbox="849 660 1005 683">[ ]</p> <p data-bbox="849 687 909 710">Посада</p> <p data-bbox="849 714 1053 736">Електронна печатка</p> <p data-bbox="849 741 1327 777">Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача)</p> <p data-bbox="849 777 1029 799">15:06:00 21.01.2022</p> <p data-bbox="849 804 1005 826">Сертифікат виданий</p> <p data-bbox="849 831 1129 853">АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»</p> <p data-bbox="849 857 973 880">Серійний номер</p> <p data-bbox="849 884 1321 907">2B6C7DF9A3891DA104000000ACFAA800E6901203</p> <p data-bbox="849 911 1061 934">Тип носія особистого ключа</p> <p data-bbox="849 938 989 960">Незахищений</p> <p data-bbox="849 965 989 987">Алгоритм підпису</p> <p data-bbox="849 992 957 1014">ДСТУ-4145</p> <p data-bbox="849 1019 941 1041">Тип підпису</p> <p data-bbox="849 1046 1005 1068">Удосконалений</p> <p data-bbox="849 1072 965 1095">Тип контейнера</p> <p data-bbox="849 1099 1356 1122">Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)</p> <p data-bbox="849 1126 965 1149">Формат підпису</p> <p data-bbox="849 1153 1340 1176">3 повними даними для перевірки (CAAdES-X Long)</p> <p data-bbox="849 1180 933 1202">Сертифікат</p> <p data-bbox="849 1207 1005 1229">Кваліфікований</p>

Як бачимо, дані які відображаються щодо електронної печатки за наповненістю змісту не відрізняються від повноти даних наявних щодо електронної печатки.

Отже встановлення вимоги замовником в тенденції документації щодо обов'язку учасника накладати електронну печатку додатково до електронного підпису на окремі документи тендерної пропозиції (документи учасника складені як електронні, електронні банківські гарантії, копії документів тощо) є недоцільною, адже не має додаткової цінності.

З урахуванням статті 58-1 ГК України додатково накладена електронна печатка в такому випадку не створює жодних юридичних наслідків, та сам електронний підпис не «підсилює». А аналіз Таблиці дає можливість зрозуміти, що накладена електронна печатка не містить жодних унікальних даних.

Більше того вимога додаткового накладення електронної печатки разом з електронним підписом може безпідставно утруднити для учасників підготовку та подання тендерної пропозиції.

Практику з цього питання читайте на порталі RADNUK.COM.UA у статті [«Електронний](#)

[підпис чи печатка: що обрати?»](#).

Висновки

Використання печатки, як фізичного предмета при формуванні паперових документів суб'єкта господарювання, так і його електронного аналогу при роботі з електронними документами, у тому числі договорами, бухгалтерськими документами тощо, за загальним правилом є правом, а не обов'язком.

Тому у замовника не має потреби та причин визначати вимоги в тендерній документації щодо обов'язку учасника накладати електронну печатку на окремі документи тендерної пропозиції чи на тендерну пропозицію в цілому, додатково до електронного підпису.

Електронна печатка загалом не потрібна уповноваженій особі під час організації та проведення процедур закупівель і спрощених закупівель, а також публікації звітів про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель.

Але така електронна печатка може знадобитись замовнику, який прийме рішення почати підписувати господарські договори / договори про закупівлю / первинні бухгалтерські документи у вигляді електронних документів та використовувати для підписання кваліфіковану / удосконалену електронну печатку разом з кваліфікованим електронним підписом.

Усе про роботу уповноваженої особи з документами читайте в електронній книзі [«Життєвий цикл документів з питань публічних закупівель»](#). Корисне зі зразків документів для завантаження:

Таблиця. Орієнтовний перелік типових договорів, які використовують у сфері публічних закупівель

Таблиця. Обов'язок звітування в умовах воєнного стану